

+ PARATGES CASTELLÓ

MOLA DE
LA VILA

FORCALL

Mirador del Bergantes

El mapa del tresor.....

L'accés al paratge està molt ben senyalitzat. Si vas en cotxe agafa la CV-122 cap a la Todolella i molt prop, a la dreta, veuràs la desviació. Però millor ves amb bici o caminant. Pots seguir, des de la pròpia localitat, el PR-CV 322 o el camí de les Solanes que recorre la base de la mola.

Has arribat a un Espai Protegit. Sigues protagonista de la seua conservació

Descobrir una xicoteta meravella.....

La Mola de la Vila guaita altiva sobre la confluència de tres rius ni més ni menys, **Bergantes**, **Caldes** i **Cantavella**. Ho podràs observar molt bé des del mirador. L'acompanyen altres tres moles, la de **Roc**, la de **Garumba** i la de **Cosme** i, entre les quatre, atorguen a la zona un aspecte molt peculiar.

A més, en aquest paratge trobem espècies de plantes i arbres que no sempre són fàcils de veure, com els **servers**, que atorguen una nota de color rogenc molt viu quan arriba la tardor. **Carrascars** acompanyats de **roures valencians** i **boix** s'alternen amb pinedes esguitades de **ginebres** i **savines**. I mira on poses el peu perquè també veuràs **orquídiess** a la primavera.

El vultur lleonat impressiona per les seues dimensions

El server proporciona aliment a les aus a l'hivern

Sobrevolant el paisatge és molt fàcil veure nombrosos **voltors lleonats**. Impressiona el prop que els veus des de dalt de la Mola!

I és que les aus adoren aquest paratge. **Cornelles**, **ducs**, **àguiles** i una infinitat d'aus més xicotetes a les què, sens dubte, sentiràs.

Però no tot són aus, la **cabra salvatge** és una assídua, així com diversos tipus de **xicotets rosegadors**. I la **serp verda** sol caminar prop gràcies als cultius de la zona baixa.

Gaudir del natural.....

El paratge està encantat de rebre visites, per això el **camí** fins a ell està tan ben **senyalitzat** i allí esperen **taules** i **panells informatius** per a descobrir-te els seus tresors.

Acosta't als seus **miradors** i deixa que la vista vague per cada amagatall mentre baixa per cada barranc. Gaudeix de les **vistes**, de la pau i l'assossec que allí es respiren. Però tin la càmera de fotos a mà, segur que algun voltor o àguila passa prop de tu.

Si vas fent alguna de les **rutes BTT** que passen per allí o molt prop, aprofita per a fer un descans perquè val la pena.

Com hi ha una **senda** que et porta al paratge des del poble, el més agradable és arribar

caminant per a veure com els camps de cultiu van deixant pas a la muntanya.

Així recorres part de **Les 4 moles**, que puja a les 4 moles del terme municipal al llarg de 24 km. Se celebra a principis d'agost i és tota una festa esportiva i popular.

Veuràs també que pots escodrinyar la **Cova de la Carn** i que dos peirassos, el de **Sant Pere** i el de **Sant Marc**, connecten el paratge amb la devoció popular. A l'últim van en pregaria des del Forcall cada mes d'abril.

Quelcom que no tot el món sap és que, segons conta la **llegenda**, el cavall de sant Jaume apòstol va botar de la Mola de la Vila a la de Cosme i va deixar marcat el seu casc, la **potà**.

En la Cova de la Carn tradicionalment s'ha guardat el bestiar

Això era que.....

La història del paratge comença ja en la prehistòria i les ferramentes d'aquella època trobades en **l'abric de la Mola de Sant Marc** així ho testimonien. En el terme municipal del Forcall es troba també el **jaciment de la Moleta dels Frares**, on van viure ibers i romans.

Les solejades eres encara recorden les converses de les dones del poble, que es reunien allí perquè el sol les calfara mentres cosien **espardenyes de careta**. Va ser aquesta xicoteta indústria part del suport de les famílies, fins que en els anys 50 molts van emigrar per temporades per a treballar en les mines de talcs del sud de França. Després també anirien a Alemanya en busca d'un futur millor.

La Mola de la Vila sempre ha estat ací, com un aparador natural per a cobrir les necessitats del seu veïnat. Ha donat de menjar i arrecerat els seus ramats fins fa ben poc. El **bestiar** podia pasturar allí a gust i la **Cova de la Carn**, un gran **abric natural**, sempre ha protegit pastors i animals, ja foren ovelles, cabres, muls, ases... I no hem d'oblidar l'important que és per al poble el **Peiró de Sant Marc**.

La fabricació d'espardenyes va completar la renda de moltes famílies

Sabors: terra i tradició.....

El veïnat del Forcall treballa la terra barallant-se amb els durs hiverns. Per exemple, a les zones baixes del paratge prop del riu, on arriba l'aigua, tenen **xicotets horts** amb verdures i hortalisses. Els **ametlers** tracten de resistir i s'està introduint, en els empinats bancals de les vessants, la **carrasca trufera**. En època de Cavanilles també cuidaven **mo-
reres** amb què alimentar els cucs de seda.

El **cabrit** i el **corder** són plats molt típics, igual que l'olla, però destaquen els **puntals de Carnestoltes** fets amb pa i formatge ratllats, ous i all.

Abans de pujar al paratge passa pel forn i compra provisions. No és que en vages a necessitar moltes per al camí en si, però és

Els ametlers donen color al paisatge

Els deliciosos flaons

que quan entres i preguntes per les delícies típiques del Forcall en voldràs provar una de cada.

A l'estiu, **les coquetes** de pa i oli t'encantaran. A l'hivern **els pastissets de carabassa** seran una temptació, per no parlar **dels flaons** de brull o xocolata.

Per a certes festivitats també tenen les seues receptes especials, com **els rotllets o coquetes de mitja lliura de** Sant Antoni o el **rotllo de Matafaluga**, amb pasta de pa, oli i llavors, en Sant Cristòfol, a qui tenen dedicada una ermita.

I una curiositat, fins fa ben poc al Forcall continuava treballant el forn més antic d'Europa!

Més enllà del paratge.....

Si t'abelleix més naturalesa aprofita per a veure el roure del **Mas de Racó**, que té més de 400 anys i és immens. I l'**antiga teuleria**, restaurada i convertida en **centre d'interpretació de la fauna i flora del Bergantes**, espera una visita. Igual que el **Museu de l'Espardenya**.

Al juny organitzen una **Fira Iberoromana** i al gener la festa de Sant Antoni. I per a explicar la famosa **Santantonà** del Forcall, celebrada al gener, les paraules de José Soler Carnicer: "De los muchos pueblos de Castellón que celebran la fiesta de San Antonio Abad con manifestaciones ígneas destacan las llamadas santantonadas. Entre las más famosas se cuenta la de Forcall. El esquema de la fiesta es el siguiente: el primer día se planta un árbol y se cubre de ramas formando una barraca con dos puertas. La noche del viernes de la **Santantonà**, el más próximo al 17 de enero, recorre las calles del pueblo la comparsa del santo acompañada por **les botargues** (demonios) vestidos con túnicas blancas. **Els crema-**

llers prenden fuego a la barraca cuando se llega a la plaza y quienes lo desean pasan por su interior a modo de purificación."

Botargues en la Santantonà

Saps fa què és i on està
la "pota" de sant Jaume?

AGRAÏMENTS

A Monserrat Pasqual per parlar-nos de gastronomia i descobrir-nos
totes les delícies de la localitat

A Francisco Serrano *Rouera* i Narcisa Rambla per mantindre viva la memòria de
la Mola de la Vila, saber el seu present i passat i recordar les seues llegendes

A Miguel Carceller per compartir els seus records d'una vida en simbiosi amb el paratge

DL CS 625-2017

I, per si vols saber més sobre el Forcall

Ajuntament: 964 171 001

www.santantonadeforcall.com

www.forcall.es

www.turismodecastellon.com

